Bozóki András: Vírusnapló. Ellenzékre várva
2020. 05. 18.

Az elmúlt hónapokban tisztább lett a levegő, működött a home office, divattá vált a kertészkedés, visszanyerte varázsát az otthoni főzés és a slow food, a zenészek pedig vidám Trianon-dalok komponálásába fogtak.

Ám a magyar politika, mint valami koszos, maszatos folyó, újabb szakadékhoz ért, örvénylése felgyorsult. Orbán Viktor felhatalmazta a parlamentet, hogy hatalmazza fel Orbán Viktort a rendeleti kormányzásra. Amit eddig is tudtunk, egyértelművé vált: az történik az országban, amit ő akar.

Történelmi ismereteink alapján azt vártuk, hogy a zsarnok szétzavarja a parlamentet, hazaküldi a képviselőket, majd kiélvezi a rendkívüli állapot örömeit. Véres hurkát eszik és megpihen az operatív törzs árnyékában. Családja kérésére összeszerel egy-két IKEA-bútort, de ha nem sikerül, kivágja a svéd céget az országból. Rendőreit ráküldi néhány nyugdíjas, vidéki rémhírterjesztőre a miheztartás végett, majd elalvás előtt benyel még néhány prosperáló magáncéget.

De nem pontosan ez történt, hanem létrejött egy újabb – csak a csavaros magyar észjárással magyarázható – hibrid megoldás. Orbán Viktor rendkívüli állapot idején rendeletekkel kormányoz, de mellette tovább működik a parlament is, mintha mi sem történt volna, és törvényeket fogad el. A kétféle jogalkotás végkimenetele között az égvilágon semmi különbség nincs, tehát vagy a rendeleti kormányzás, vagy a parlament fölösleges.

Orbán viszont úgy érzi, e párhuzamos megoldással két legyet ütött egy csapásra. A rendeleti kormányzással kielégül a teljhatalomra irányuló régi vágya, s egyúttal formális, intézményes értelemben is megmutathatja az ország népének, hogy ki az úr a háznál. A látszatparlament látszatműködésének fenntartásával pedig elbábozza Nyugat felé, hogy van itt még valami jogállamiság-maradvány, elvégre az ő csöppnyi hatalma a magyar emberek által választott parlament kénye-kedvétől függ.

Ezen a ponton óhatatlanul felmerül a kérdés: mit keres az ellenzék a parlamentben? Miért asszisztál Orbán átlátszó játékához? Mit ért a parlamenti ellenzék az „ellenállás” fogalma alatt, amelynek zászlaját magasra emelve masírozott a parlamentbe a 2018-as elvesztett választások után?

A zsarnok bevezeti a szükségállapotot, de meghagyja a Patyomkin-parlamentet, amire a „demokratikus ellenzék” azt mondja, rendben van, fiúk, eljátsszuk a ránk osztott új szerepet, ha már benne vagyunk a darabban. Orbán hálából megemeli a fizetésüket, nehogy meggondolják magukat. Senkit nem hagy az út szélén, a szalonellenzék szaloncukrot kap a NER fenntartásában nyújtott alakításáért, a „legjobb mellékszereplő” kategóriában.

Valódi demokratikus ellenzék a felhatalmazási törvény elfogadásának pillanatában felállt volna. Azonnal távozott volna, mondván, hogy akkor jön majd vissza, ha értelme lesz a parlamenti politikának. Addig pedig közvetlenül a választókhoz fordul, betartva az orvosilag előírt távolságot a Fidesz jéghideg leheletétől.

Az Orbán-rezsim nem érthető meg korrupt ellenzékének működése nélkül. A rendszer nemcsak híveik, képviselőik, oligarcháik és megvásárolt állami vezetőik lojalitása miatt működik, hanem azért is, mert a zsarnokság által fertőzött ellenzék nem nyújt alternatívát. Inkább házhoz megy a pofonért, a megaláztatásokért. Az ellenzék akkor lenne képes alternatívát nyújtani, ha kilépne a képmutató rendszer paravánjai mögül. Amíg ezt nem teszi, visszaél választói bizalmával, s ebben az értelemben rosszabb, mint a Fidesz. Orbán ugyanis nem csinált titkot abból, hogy mit fog tenni, így a Fidesz szavazói tudják, hogy mire adják voksukat. Ám az ellenzék sokszor épp az ellenkezőjét teszi annak, mint amit hívei elvárnak tőle.

A csalódás jelentős. A választók a parlamenti ellenzéket – tisztelet a kivételnek – a NER részének tekintik. Az ellenzék csak akkor válhat hitelessé, ha kiszűri sorai közül a rendszer embereit, a megalkuvókat és a korrumpáltakat, vagyis mindazokat, akiknek, Petőfivel szólva, „drágább rongy élete, mint a haza becsülete". De még ez is csak az első lépés volna, mert utána, egységes fellépéssel, víziót, jövőt, reményt kell adni.

Az elmúlt tíz évben biztosan nem ez volt a fő csapásirány. Sokáig a civilek erősebbek voltak, mint a pártok, és a Milla 2011/12-es nagy tüntetései, nemcsak a demokráciát védték, de azt is megfogalmazták, hogy a levitézlett ellenzéki politikusoknak távozniuk kell. Miközben a tiltakozás hullámai időről időre felcsaptak – például 2014-ben az internetadó ellen, 2017-ben a CEU kiűzése ellen, 2018-ban a választások elcsalása, majd a rabszolgatörvény ellen – a mozgalmi lendület fokozatosan alábbhagyott. Világossá vált, hogy az Orbán-rezsimet nem lehet az utcáról erőszakmentes mozgalmi eszközökkel megdönteni, így az ellenzéki pártokra terelődött a figyelem.

Kevesen hitték volna a Demokratikus Koalíció 2011-es megalakulásakor, hogy az évtized végére Gyurcsány pártja lesz az ellenzék egyik vezető ereje. A népszerűségi versenyeken rendre hátul végző pártelnök azonban bizonyította, hogy kitartó és ütésálló politikus. A baj csak az, hogy Gyurcsány fő projektje még nem Orbán legyőzése, hanem az ellenzéki torta újraosztása volt. Az MSZP-t akarta legyőzni, ez sikerült is neki, de erre rámént tíz évünk. Gyurcsány nem szalonellenzéki, ő az Orbán rezsim valódi ellenfele. Más kérdés, hogy aktivitása hosszú éveken át a Fideszt erősítette, mert a „fő gonoszhoz" képest Orbán sokak szemében elfogadhatóbbnak tűnt.

Míg pártjában Gyurcsány örökös elnök, akinek kihívója, alternatívája nincs – és a DK-t Dobrev Klárával családi vállalkozásként üzemelteti – addig az MSZP látszólag demokratikus párt, amelyben tíz év alatt hat pártelnök váltotta egymást. De mégsem a demokrácia az első dolog, ami a szocialistákról eszünkbe jut. Az egymást váltó elnökök forró krumpliként dobálták egymásnak a pártvezéri posztot, mintha a terhükre lenne. Az is volt: púp a hátukon. Nem azért csatlakoztak ők a fénykorában lévő MSZP-hez, hogy igazi politikai karriert fussanak be, hanem mert úgy gondolták, a pártban majd jó életük lesz. Nekik nem okoz gondot néhány bútort összeszerelni, hiszen folyamatosan összebútoroznak ezzel-azzal, s lényegesen nagyobb üzleteket is tető alá hoztak már. Nem politikusok, hanem politikai vállalkozók. Számukra a politizálás sava-borsa komoly kihívás, például ha meg kell szólalni tízezer ember előtt és bátorságot önteni a hívekbe. Nem megy.

A Hiller, Lendvai, Mesterházy, Botka, Tóbiás, Molnár Gyula, Tóth Bertalan vonalvezetésű szocialista elnöki garnitúra tagjainak egy részéről nem mindig lehet tudni, hogy melyik csapatban játszik. Talán Botka László szegedi polgármesternek lett volna esélye kilépni a „szürkék hegedőse" szerepéből, de a döntő pillanatban kiderült róla, hogy kispályás játékos. A legnagyobb teljesítményt Tóbiás József nyújtotta, aki – európai értelemben vett baloldali politikusként – a Kanári-szigetekről járt be a magyar parlament üléseire.

Az esélyhez jutó ellenzéki politikusi nemzedék teljesítménye nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Igazi mozgalmi politikusok (Juhász Péter, Kónya Péter), és sokat tapasztalt, profik (Bajnai Gordon, Szigetvári Viktor) egyaránt elbuktak. Az ígéretes LMP kettészakadt, Schiffer András skizofrén irányzata – amely a baloldali retorikát a szélsőjobb felé nyitással ötvözte – önnön dugába dőlt. A gárdamellényben a parlamentbe lépő Jobbik-elnök, Vona Gábor túl távolról futott neki a demokrácia megmentésének. Mire Vona ráébredt, hogy be kell húzódnia középre, mert a Fidesz megvalósította szélsőjobbos követeléseit, korábbi témái már rászáradtak. Mind az LMP, mind pedig a Jobbik az önálló pólus igényével lépett fel, amivel nemcsak megbuktak, de hozzásegítették a Fideszt az újabb parlamenti kétharmadhoz, majd belső kohéziójuk is megtört. Vona távozása óta a Jobbik lecsúszott, az LMP legtehetségesebb politikusait (Szél, Hadházy) pedig a párt belső inkvizítorai üldözték el.

A magyar ellenzék tízes évekbeli története olyan szomorújáték, amelyből csak tanulni lehet. A DK viszonylagos megerősödése, a Párbeszéd egyes politikusainak sikere, a Momentum kitűnő, fiatal

politikusainak felbukkanása, és néhány más, figyelemre méltó egyéni teljesítmény maradt csak meg kapaszkodóként.

Az évtized ellenzéki politikusa kétségkívül Karácsony Gergely, aki mind gondolkodásban („technikai koalíció a Jobbikkal”), mind határozottságban (kilépés az LMP-ből és a Párbeszéd megalakítása), mind taktikában (az MSZP-vel való együttműködés), mind pedig innovatív demokratikus eljárások meghonosításában (előválasztások) riválisai fölé nőtt. Karrierje tudatos építkezés, amely a parlamenti képviselőségtől a kerületi polgármesterségen át a főpolgármesteri poszt elnyeréséig ívelt.

Az ellenzék a remény ígérete nélkül reménytelen. A reményt pedig nemcsak az erkölcsi tisztaság és a politikai egység, hanem az elszántság, az egész országra kiterjedő szervezkedés és a meggyőző jövőkép jelentheti. A 2019 őszi önkormányzati választások ellenzéki sikerei és különösen Budapest visszahódítása megmutatta, hogy a demokráciapárti erők győzelme nem lehetetlen. Az ellenzéki erőknek közös elképzeléssel kell rendelkezniük arról, hogy mi legyen az új, demokratikus rendszerváltás programja.

Egyre többen kérik ezt azok közül, akiknek még van hangjuk. Akik követelni is tudnák, azok már elvesztették hangjukat.

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=105378511108259&id=100644471581663&comment_id=105502931095817&reply_comment_id=105578461088264